

**МОТИВАЦІЯ УЧІННЯ ЯК ПРЕДИКТОР ВИБОРУ
ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ТРАЄКТОРІЙ**

*Мороз Л. І. доктор психологічних наук,
професор, професор кафедри психології,
Уманський державний педагогічний
Університет імені Павла Тичини,
<https://orcid.org/0000-0003-2840-6689>*

Представлено результати дослідження ролі мотивації учіння під час вибору індивідуальної освітньої траєкторії учнівською молоддю віком 14-16 років залежно від того, у міській чи сільській місцевості вони мешкають. Виявлено психологічні предиктори формування у них уподобань індивідуальних освітніх траєкторій. Встановлено, що орієнтацію на здобуття вищої освіти зумовлює як внутрішня, так і зовнішня види мотивації. Орієнтація на здобуття середньої професійної освіти пов'язана з відсутністю мотивації і відчуженням від учіння. Школяри із сільської місцевості виявили схильність до осілости й більшою мірою орієнтовані на здобуття як середньої професійної, так і вищої освіти.

***Ключові слова:** індивідуальна освітня траєкторія; учнівська молодь; мотивація; учіння; предиктори; освіта.*

Вступ. Формування життєвих планів є відмінною рисою ранньої юності, проте сучасні школярі стикаються з проблемою професійного самовизначення та вибором освітніх траєкторій доволі рано, тож важливо визначити чинники, які впливають на цей вибір. Існуючі дослідження освітніх орієнтацій здебільшого виконуються у соціологічному аспекті, уточнюючи роль сім'ї, соціально-економічного становища, місця проживання тощо, у той час як чинникам, які розкривають психологічні закономірності формування уподобань освітніх траєкторій, приділяється значно менше уваги.

Метою дослідження є презентація результатів дослідження ролі мотивації учіння та відчуження від нього при виборі індивідуальної освітньої траєкторії школярами 9-х класів, які проживають у місті та сільській місцевості.

Теоретичне підґрунтя. Незважаючи на те, що навчальній мотивації школярів, студентів коледжів і ЗВО присвячується значна кількість досліджень (Putarek V., Pavlin-Bernardić N., 2020), дані про роль мотиваційних характеристик у виборі індивідуальних освітніх траєкторій є практично відсутніми. Тому проведено роботу було спрямовано на аналіз характеристик мотивації учіння та

відчуження від нього як предикторів вибору індивідуальної освітньої траєкторії.

Різні психолого-педагогічні підходи відображають множинність визначення терміна індивідуальної освітньої траєкторії. Найчастіше цим поняттям позначають послідовність рівнів, форм, видів і засобів навчання для здобуття певних знань і вмінь, що вибудовуються у певній логіці у часі та відповідно до індивідуальних особливостей, яку необхідно реалізувати для досягнення особистих професійних цілей. Сучасним школярам надаються широкі можливості для побудови індивідуальних освітніх траєкторій. Учень може залишитися у школі до 11-го класу, а потім вступити до закладу вищої або середньої професійної освіти, або після 9 класу вступити до коледжу, щоб потім продовжити навчання у ЗВО або розпочати трудову діяльність. Підліток також може обрати місце навчання - населений пункт проживання, рідний чи сусідній регіон, або навіть іншу країну (Trautwein U., Lüdtke O., Marsh H.W., Köller O., Baumert J., 2006). Таким чином, індивідуальну траєкторію навчання після школи визначають дві характеристики - бажаний рівень освіти (середня професійна або вища) та орієнтація на освітню міграцію або осілість.

Вибір освітньої траєкторії залежить від ідеологічних, політичних, соціально-економічних та особистісних чинників. Якщо перші дві групи чинників визначають макрорівень освітньої системи, то соціально-економічні та особистісні чинники пов'язані з вибором приватної освітньої траєкторії (Karimi S., Sotoodeh B., 2020). Згідно з теоріями підтримуваної нерівності, вибір освітньої траєкторії значною мірою визначається соціально-економічним становищем сім'ї та типом населеного пункту проживання. Так, школярі із родин із вищим соціально-економічним становищем частіше обирають траєкторію «11 класів – ЗВО». Учні із менш благополучних сімей, як і випускники сільських шкіл, здебільшого дотримуються траєкторії «9 класів – коледж». При цьому абітурієнти із сільської місцевості прагнуть переїхати до малих і великих міст, а випускники шкіл із малих і великих міст - до ще більших.

Незважаючи на провідну роль соціально-економічних чинників, встановлено, що значущими чинниками у виборі індивідуальних освітніх траєкторій також є внутрішні спонукання особистості. Відомо, що здобуття вищої освіти пов'язане із соціальними та матеріальними мотивами - школярі прагнуть здобути професію, яка допоможе їм працевлаштуватися і буде затребуваною. У випадку підлітків із сільської місцевості одним із важливих мотивів здобуття освіти є можливість переїхати до міста на постійне місце проживання, оскільки там більше кар'єрних можливостей. Вибір на користь середньої професійної освіти частіше зумовлений обмеженістю ресурсів родини.

Результати досліджень особливостей вибору школярами індивідуальних освітніх траєкторій свідчать про певну його раціоналізацію як орієнтацію на зовнішні чинники (успішний вступ, подальше працевлаштування тощо). Складається враження, що внутрішні потреби особистості підлітка під час цього вибору практично ігноруються. Причиною цього може бути зосередженість дослідників на соціально-культурних та економічних предикторах і недостатня дослідженість

психологічних чинників. Оскільки виявлено, що і школяр, і його батьки прагнуть балансу між зовнішніми та внутрішніми чинниками, важливо виявити роль конкретних мотиваційних складових вибору індивідуальних освітніх траєкторій.

Відповідно до теорії самодетермінації Е.Десі та Р.Раяна, у мотивації діяльності виокремлюють внутрішню та зовнішню мотивації, а також амотивацію (як відсутність бажання цілеспрямовано залучатися до діяльності). Внутрішня мотивація є достатньо однорідною і визначається прагненням до пізнання, досягнення та саморозвитку. Типи зовнішньої мотивації вибудовуються у континуум від найменшої фрустрації потреби в автономії до найбільшої: мотивація вторинної цінності діяльності (ідентифікована), мотивація провини, сорому і гордості (інтроєкована) та мотивація зовнішнього контролю, винагород і покарань (екстернальна). У такий спосіб долається наявне раніше у психології протиставлення внутрішньої, ґрунтованої на інтересі до самої навчальної діяльності, і зовнішньої, ґрунтованої на прагненні до винагород і заохочень або уникнення негативних наслідків, навчальної мотивації.

Близька до амотивації категорія – «відчуження від учіння», що означає переживання безглуздості навчального процесу, супроводжуване відчуттями нудьги і незадоволеності від навчання, і призводить до відходу від навчання та його свідомого відкидання. На вибірці студентів показано, що відчуження є значущим предиктором емоційного вигорання у студентів, що, своєю чергою, пророкує низьку успішність і знижене суб'єктивне благополуччя (González-Rodríguez D., Vieira M.-J., Vidal J., 2019). Зарубіжні дослідження (наприклад, Wilkins S., Balakrishnan M.S., Huisman J. (2012) показують, що учні освітніх траєкторій, де академічна вимогливість є невисокою, демонструють більшу залученість до навчання за умови зовнішнього контролю. Інші дослідження свідчать про те, що залученість у навчальний процес і свідомі академічні зусилля тісно пов'язані зі вступом до ЗВО

(Buzzai C., Sorrenti L., Tripiciano F., Orecchio S., Filippello P., 2021); Schoon I., Burger K., Cook R., 2021) та освітньою мобільністю (Trautwein U., Lüdtke O., Marsh H.W., Köller O., Baumert J., 2006). Дослідження навчальної мотивації у контексті освітніх траєкторій, виконані українськими дослідниками, проводяться здебільшого на окремих вибірках студентів університетів і коледжів. Проте встановлено, що вищу внутрішню мотивацію та самостійність мають студенти, які навчаються за траєкторією «школа - коледж - університет», а студенти, які вступили до ЗВО під впливом зовнішніх чинників, в процесі навчання демонструють вищі рівні амотивації та відчуження, розчарованості у професії.

Грунтуючись на логіці теорії самодетермінації та наявних даних, можна припустити, що внутрішня навчальна мотивація є значущим позитивним, а амотивація та відчуженість від навчання - значущими негативними предикторами орієнтації на здобуття вищої освіти. При цьому амотивація та відчуження будуть позитивними предикторами надання переваги середній професійній освіті. Також можна припустити, що намір залишитися у своєму регіоні (осілість) пов'язаний із низькими показниками як зовнішньої, так і внутрішньої мотивації.

Методи дослідження: контент-аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація.

Результати та обговорення. У рамках лонгitudного проекту досліджували школярів 9-х класів віком 14-16 років ($M=15,33$, $SD=0,49$) ($N=344$). З них одна половина мешкає у сільській місцевості, інша - у місті. Дослідження проводилося в індивідуальному форматі, процедура збору даних відповідає етичним стандартам психологічного товариства.

Анкета, спрямована на виявлення бажаних індивідуальних освітніх траєкторій, містила твердження, що стосуються орієнтації на здобуття середньої професійної або вищої освіти, а також уявлень про освітню осілість. Загалом 6 тверджень, які респонденти оцінювали за 5-бальною

шкалою Лайкерта від 1 ("не згоден") до 5 ("згоден"). Альфа Кронбаха для шкали "Орієнтація на середню професійну освіту" - 0,78, для шкали "Орієнтація на вищу освіту" - 0,68, для шкали "Оседлість" - 0,82.

Шкала академічної мотивації (коротка версія) спрямована на виявлення наступних типів навчальної мотивації: пізнавальної, саморозвитку, інтроєкційованої, екстернальної та амотивації. Опитувальник містить 20 запитань, які респондентам пропонується оцінити за 5-бальною шкалою Лайкерта від 1 ("зовсім не відповідає") до 5 ("цілком відповідає"). Альфа Кронбаха для шкал варіює від 0,67 (для шкали "Інтроєкована мотивація") до 0,90 (для шкали "Мотивація саморозвитку").

Опитувальник суб'єктивного відчуження від навчання спрямований на діагностику відмови особистості від реалізації власних інтересів і досягнення індивідуальних цілей у межах навчальної діяльності. Його шкала складається з 16 пунктів, які респонденти оцінюють за 5-бальною шкалою Лайкерта від 1 ("абсолютно не згоден") до 5 ("абсолютно згоден"). Альфа Кронбаха у цьому дослідженні - 0,91.

Для підтвердження надійності отриманих даних було проведено аналіз психометричних показників анкети "Освітні траєкторії". Шість пунктів опитувальника було використано для отримання експлораторної факторної структури, що має достатні індекси придатності: тест сферичності Бартлетта $\chi^2=3072$, $df(15)$, $p<0,001$; коефіцієнт адекватності факторної структури КМО - 0,55; значення коефіцієнтів придатності моделі $RMSEA=0,024$, $TLI=0,994$, $AIC=54,24$. Факторна структура пояснює 69,5% дисперсії (табл. 1).

Прогностична роль навчальної мотивації та відчуження від навчання у виборі індивідуальних освітніх траєкторій. Для виявлення загальної картини взаємозв'язків досліджуваних показників було здійснено кореляційний аналіз із використанням коефіцієнта Пірсона.

Факторна структура тверджень анкети "Освітні траєкторії"

Твердження	Фактори		
	1	2	3
1. Після школи я хочу продовжити навчання в училищі, технікумі, коледжі, здобути середню професійну освіту		0,62	
2. Після школи я хочу продовжити навчання в університеті (академії)			0,51
3) Мої батьки хотіли б, щоб я продовжив/-а навчання в училищі, технікумі, коледжі та здобув/-а середню професійну освіту		0,98	
4. Мої батьки хотіли б, щоб я продовжив/-а навчання в університеті (академії)			0,98
5. Після навчання в університеті я б хотів/-а працювати в рідному місті, моєму регіоні	0,68		
6. Я б хотів/-а навчатися в університеті в рідному місті або моєму регіоні	0,98		
Частка поясненої дисперсії	0,24	0,23	0,20

Місце проживання (місто чи сільська місцевість), стать і вік було включено до аналізу для контролю. Згідно з отриманими даними, Орієнтація на середню професійну освіту позитивно пов'язана із "Осідлістю" ($r=0,22$, $p<0,01$), "Відчуженням" ($r=0,04$, $p<0,05$), "Екстернальною мотивацією" ($r=0,04$, $p<0,05$) та "Амотивацією" ($r=0,08$, $p<0,001$), негативно - з "Орієнтацією на вищу освіту" ($r=-0,05$, $p<0,01$), "Статтю" ($r=-0,06$, $p<0,01$), "Місцем проживання" ($r=-0,14$, $p<0,001$). Орієнтація на вищу освіту позитивно пов'язана зі "Статтю" ($r=-0,13$, $p<0,001$), усіма видами мотивації, за винятком "Амотивації" ($r=-0,12$, $p<0,001$), негативно пов'язана з "Місцем проживання" ($r=-0,05$, $p<0,01$) і "Відчуженням" ($r=-0,08$, $p<0,001$). "Осідлість" негативно пов'язана зі "Статтю" ($r=-0,23$, $p<0,001$), "Місцем проживання" ($r=-0,12$, $p<0,001$), "Відчуженням" ($r=-0,07$, $p<0,001$), позитивно - з "Пізнавальною мотивацією" ($r=0,21$, $p<0,001$), "Мотивацією саморозвитку" ($r=0,20$, $p<0,001$) та "Інтроєційованою мотивацією" ($r=0,12$, $p<0,001$) (табл. 2).

Для виявлення прогностичної ролі мотивації учіння та відчуження від нього при виборі індивідуальних освітніх траєкторій було здійснено ієрархічний регресійний аналіз. Залежними перемінними є орієнтація на здобуття середньої професійної освіти, орієнтація на здобуття вищої освіти та осідлість. Внесок показників мотивації та відчуження вивчався у різних

моделях, оскільки вони мають високі показники кореляції ($r=0,63$, $p<0,001$), і виникає ймовірність зниження надійності результату аналізу через мультиколінеарність даних. Показники пізнавальної мотивації та мотивації саморозвитку також характеризуються тісним зв'язком між собою ($r=0,80$, $p<0,001$), окрім того, їхній зв'язок із показниками індивідуальних освітніх траєкторій є схожим і, згідно із попередніми дослідженнями, вони утворюють єдиний чинник внутрішньої мотивації. У зв'язку з цим у регресійному аналізі розглядатиметься узагальнений показник внутрішньої мотивації.

Показники статі та місця проживання було включено до аналізу для контролю. Показник віку не розглядався, оскільки вибірка за цим критерієм є доволі однорідною, крім того, він не характеризується значущим зв'язком із досліджуваними перемінними. Модель 1 містить стать і місце проживання як незалежні перемінні та є ідентичною як для аналізу внеску показників мотивації, так і для аналізу внеску відчуження. Модель 2.1 як незалежні перемінні містить, окрім статі та місця проживання, показники відчуження, а Модель 2.2 - показники статі, місця проживання та мотивації. Частка поясненої дисперсії у розглянутих моделях є невеликою і варіюється у межах 2-14%.

Результати кореляційного аналізу

Параметри	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Стать	-										
2. Вік	-0,04*	-									
3. Місце проживання	0,03	0,06**	-								
4. Орієнтація на середню професійну освіту	-0,06**	-0,01	-0,14***	-							
5. Орієнтація на вищу освіту	0,13***	-0,02	-0,05**	-0,05**	-						
6. Осілість	-0,23***	-0,02	-0,12***	0,22**	0,03	-					
7. Відчуження	-0,01	0,01	0,11***	0,04*	-0,08***	-0,07**	-				
8. Пізнавальна мотивація	-0,03	0,01	-0,14***	0,03	0,26***	0,21**	-0,47***	-			
9. Мотивація саморозвитку	-0,09***	0,01	-0,09***	-0,02	0,23***	0,20**	-0,39***	0,80***	-		
10. Інтроєцирована мотивація	0,09***	-0,03	-0,02	0,03	0,23***	0,12**	0,07***	0,21***	0,17***	-	
11. Екстернальна мотивація	0,05*	-0,03	0,02	0,04*	0,10***	0,04	0,39***	-0,15***	-0,13***	0,58***	-
12. Амотивація	-0,03	-0,01	0,08***	0,08**	-0,12***	0,02	0,63***	-0,36***	-0,26***	0,11***	0,43***

Примітки. * - $p < 0,05$, ** - $p < 0,01$, *** - $p < 0,001$. Стать закодовано як 1 - юнаки, 2 - юнки. Місце проживання: 1 - сільська місцевість, 2 - місто.

Згідно з отриманими результатами, в усіх розглянутих моделях значущий від'ємний внесок в орієнтацію на середню професійну освіту характерний для показників Стать і Місце проживання. Натомість показники Відчуження (Модель 2.1) та Амотивація мають позитивний внесок (Модель 2.2). В орієнтації на вищу освіту значущий позитивний внесок належить показникові Стать (усі моделі), негативний - Місце проживання (Моделі 1 і 2.1) та Відчуження (Модель 2.1). У разі включення до моделі показників мотивації виявлено, що "Місце проживання" перестає бути значущим предиктором (Модель 2.2), показники "Внутрішня", "Інтроекційована" та "Екстернальна" мотивації

характеризуються значущим позитивним внеском, а "Амотивація" - від'ємним.

За параметром "Осідленість" негативним зв'язком характеризуються показники "Стать", "Місце проживання" (усі моделі), "Відчуження" (Модель 2.1), а позитивним - "Пізнавальна", "Інтроекційована мотивація" та "Амотивація" (Модель 2.2). Згідно з отриманими результатами, стать учня є значущим предиктором вибору освітньої траєкторії. Можна припустити, що юнакам більшою мірою характерна орієнтація на здобуття середньої професійної освіти, а юнкам - на здобуття вищої освіти. Осілість властива більшою мірою юнакам (табл. 3).

Результати регресійного аналізу

Моделі	Орієнтація на середню професійну освіту		Орієнтація на вищу освіту		Осілість	
	Бета	t	Бета	t	Бета	t
Модель 1	R2=0,024 F=24,27		R2=0,02 F=23,94***		R2=0,06 F=74,34***	
Константа		33,75***		36,95***		31,72***
Стать	-0,05	-2,62**	0,13	6,34***	-0,22	-10,55***
Місце проживання	-0,13	-6,34***	-0,06	-3,00**	-0,12	-5,67***
Модель 2.1	R2=0,02 F=18,95***		R2=0,03 F=20,35***		R2=0,07 F=53,40***	
Константа		25,28***		31,76***		27,37***
Стать	-0,05	-2,55**	0,13	6,27***	-0,22	-10,65***
Місце проживання	-0,14	-6,64***	-0,05	-2,55**	-0,11	-5,25***
Відчуження	0,05	2,84***	-0,07	-3,58***	-0,06	-3,27***
Модель 2.2	R2=0,03 F=11,65***		R2=0,13 F=50,27***		R2=0,12 F=46,49***	
Константа		18,34***		14,95***		11,57***
Стать	-0,05	-2,51*	0,13	6,28***	-0,21	-10,26***
Місце проживання	-0,14	-6,60***	-0,03	-1,23	-0,09	-4,80***
Внутрішня мотивація	0,01	0,34	0,21	9,23***	0,20	8,40***
Інтроєцирована мотивація	0,02	1,02	0,11	4,29***	0,08	3,09**
Екстернальна мотивація	0,001	0,001	0,10	3,64***	0,001	-0,1
Амотивація	0,09	3,65***	-0,10	-4,55***	0,08	3,66***

Примітки. *** - $p < 0,001$, ** - $p < 0,01$, * - $p < 0,05$. Стать закодовано як 1 - юнаки, 2 - юнки.

Місце проживання: 1 - сільська місцевість, 2 - місто.

Загалом отримані дані відповідають виявленим раніше тенденціям. Негативний внесок показника місця проживання у вибір середньої професійної або вищої освіти дозволяє припустити, що підлітки із сільської місцевості більше, ніж підлітки з міста, прагнуть реалізації обох освітніх траєкторій, що суперечить виявленій раніше орієнтації випускників сільських шкіл здебільшого на здобуття вищої освіти (Patall E.A., Pituch K.A., Steingut R.R., Vasquez A.C., Yates N., Kennedy A.A.U., 2019).

Середній професійній освіті надають перевагу підлітки, які нудьгують у школі, не знаходять задоволення у навчальній діяльності та зрештою відкидають її, що відповідає даним щодо наміру школярів, зорієнтованих на навчання у технікумах і коледжах, якнайшвидше розпочати трудову діяльність. Крім того, отримані результати доповнюють дані про вимушеність вибору цієї освітньої траєкторії. Імовірно, у випадку, коли підліток не бачить для себе цінності у пізнанні, не бажає проявляти активність і робити власний вибір освітньої траєкторії, цей вибір здійснюється під

впливом зовнішніх чинників (наприклад, батьків).

Навчання у ЗВО обирають підлітки, які включені в процес навчання і мають особисті цілі та уявлення про те, для чого вони навчаються. Побічно це підтверджує й те, що врахування мотиваційних показників при орієнтації на навчання у ЗВО виключає значущу роль місця проживання. Іншими словами, якщо підліток має виражену навчальну мотивацію - не важливо, внутрішню чи зовнішню, - вступ до ЗВО стає пріоритетом незалежно від місця проживання. Отримані результати підтверджують дані про значущу роль мотивації при виборі індивідуальної освітньої траєкторії (наприклад, і суперечать даним про провідний внесок соціально-економічних характеристик).

Осілість як прагнення підлітка навчатися або залишатися після здобуття освіти в рідному регіоні характерна радше школярам із сільської місцевості, що не відповідає наявним даним про тенденції освітньої міграції. При цьому осілість підвищується за високого рівня амотивації і знижується за високого рівня відчуження від

навчання. Імовірно, амотивація як відсутність зацікавленості в навчанні прогнозує прагнення підлітка залишатися у знайомих і комфортних умовах (у своєму місті або регіоні). Натомість відчуження від навчання відображає втрату цінності навчання у конкретній школі та змушує підлітка сподіватися, що освітня міграція та продовження навчання в іншому місці (місті чи регіоні) знову наповнять процес здобуття знань смыслом. Частково це підтверджується результатами попередніх досліджень (Trautwein U., Lüdtke O., Marsh H.W., Köller O., Baumert J., 2006). Цікаво, що внутрішня та інтроєкована мотивація знижують імовірність освітньої міграції. Можна припустити, що у цьому випадку прагнення до знань може бути пов'язане ще й із наміром їхнього практичного застосування у рідному регіоні для підвищення там якості життя. Якщо ж підліток навчається з почуття обов'язку перед значущими людьми, то його орієнтація на осілість може пояснюватися небажанням обтяжувати сім'ю додатковими витратами на навчання в іншому місті. Хоча

такі інтерпретації результатів підтримуються даними попередніх досліджень (наприклад, вони усе ж потребують додаткової емпіричної перевірки).

Висновки. Незважаючи на те, що знайшло своє підтвердження припущення про значущість місця проживання як маркера соціально-економічного становища, у разі її значної вираженості провідним чинником вибору індивідуальної освітньої траєкторії може стати і мотивація учіння. Так, на здобуття освіти у ЗВО зорієнтовані учні, що мають високу як зовнішню, так і внутрішню види мотивації незалежно від того, у якій місцевості вони мешкають, а ті, хто є більш вмотивованими та/або відчуженими від навчання, прагнуть до отримання середньої професійної освіти. Перспективою дослідження психологічних чинників вибору індивідуальної освітньої траєкторії може стати виявлення індивідуально-психологічних особливостей школярів, які орієнтовані на різні індивідуальні освітні траєкторії.

Список використаних джерел

1. Buzzai C., Sorrenti L., Tripiciano F., Orecchio S., Filippello P. (2021) School alienation and academic achievement: The role of learned helplessness and mastery orientation. *School Psychology*. Vol. 36. № 1. P. 17-23. DOI:10.1037/spq0000413
2. González-Rodríguez D., Vieira M.-J., Vidal J. (2019) Factors that influence early school leaving: a comprehensive model. *Educational Research*. Vol. 61. №2. P. 214-230. DOI:10.1080/00131881.2019.1596034
3. Karimi S., Sotoodeh B. (2020) The mediating role of intrinsic motivation in the relationship between basic psychological needs satisfaction and academic engagement in agriculture students. *Teaching in Higher Education*. Vol. 25. № 8. P. 959-975. DOI:10.1080/13562517.2019.1623775
4. Patall E.A., Pituch K.A., Steingut R.R., Vasquez A.C., Yates N., Kennedy A.A.U. (2019) Agency and high school science students' motivation, engagement, and classroom support experiences. *Journal of Applied Developmental Psychology*. Vol. 62. P. 77-92. DOI:10.1016/j.appdev.2019.01.004
5. Putarek V., Pavlin-Bernardić N. (2020) The role of self- efficacy for self-regulated learning, achievement goals, and engagement in academic cheating. *European Journal of Psychology of Education*. Vol. 35. № 3. P. 647-671. DOI:10.1007/s10212-019-00443-7
6. Schoon I., Burger K., Cook R. (2021) Making it against the odds: How individual and parental co-agency predict educational mobility. *Journal of adolescence*. №89. P. 74-83. DOI:10.1016/j.adolescence.2021.04.004
7. Trautwein U., Lüdtke O., Marsh H.W., Köller O., Baumert J. (2006) Tracking, grading, and student motivation: Using group composition and status to predict self- concept and interest in ninth-grade mathematics. *Journal of Educational Psychology*. №98(4). P. 788-806. DOI:10.1037/0022-0663.98.4.788
8. Wilkins S., Balakrishnan M.S., Huisman J. (2012) Student Choice in Higher Education: Motivations for Choosing to Study at an International Branch Campus. *Journal of Studies in International Education*. №16(5). P. 413-433. DOI:10.1177/1028315311429002

Summary

MOTIVATION TO LEARN AS PREDICTOR OF THE CHOICE OF INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORIES

*Moroz L. Doctor of Psychological Sciences,
Full Professor, Professor of Psychology Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University*

Introduction. *The formation of life plans is a distinctive feature of early adolescence, but modern schoolchildren face the problem of professional self-determination and the choice of educational trajectories quite early, so it is important to identify the factors that influence this choice. Existing studies of educational orientations are mostly conducted from a sociological perspective, clarifying the role of family, socioeconomic status, place of residence, etc., while much less attention is paid to factors that reveal the psychological patterns of educational preferences. Despite the fact that a considerable amount of research is devoted to the learning motivation of schoolchildren, college and university students, there is virtually no data on the role of motivational characteristics in the choice of individual educational trajectories. Therefore, the study was aimed at analysing the characteristics of learning motivation and alienation as predictors of the choice of an individual educational trajectory.*

Methods. *content analysis, comparison, generalisation, systematisation.*

Originality. *Despite the fact that the importance of place of residence as a characteristic of socio-economic status has been confirmed, learning motivation can also become a leading factor in choosing an educational trajectory if it is highly expressed. Thus, students with high intrinsic and extrinsic motivation are oriented towards higher education, regardless of their place of residence, while those who are unmotivated and/or disengaged from learning are mostly going to pursue secondary vocational education. The findings can be used in the implementation of general career guidance activities for secondary school students, as well as for working with adolescents who are highly motivated to learn but are confident that socio-economic barriers to entering a higher education institution are insurmountable. The prospect of studying the psychological factors of choosing an individual educational trajectory may be to identify individual characteristics (e.g., differences in life goals, satisfaction with school and teachers, general psychological well-being) of groups of students focused on different individual educational trajectories. In addition, interviews and the involvement of parents in future research would help to overcome the limitations of the self-report method used in this study.*

Conclusion. *Despite the fact that the assumption of the importance of place of residence as a marker of socio-economic status has been confirmed, if it is significant, learning motivation can also become a leading factor in choosing an individual educational trajectory. Thus, students with high levels of both extrinsic and intrinsic motivation are oriented towards obtaining education in higher education institutions, regardless of the area in which they live, while those who are less motivated and/or alienated from learning tend to seek secondary vocational education. The prospect of studying the psychological factors of choosing an individual educational trajectory may be to identify the individual psychological characteristics of students who are oriented towards different individual educational trajectories.*

Keywords: *individual educational trajectory; student youth; motivation; learning; predictors; education.*

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 02.03.24.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 14.04.24.

© 2024. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.